

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Струтинська І.В. Інформаційні технології організації бізнесу – імператив інноваційного розвитку бізнес-структур / І.В. Струтинська // Галицький економічний вісник. – 2020. – № 2. – С. 40-49.
2. Босак І.П., Кобрин Л.Й. Роль інформаційного забезпечення у підвищенні якості управління підприємством / І.П. Босак, Л.Й. Кобрин // Кваліологія книги. – 2014. – Вип.10. – С.44-47.
3. Малигон Ю.О., Головченко Н.В. Використання сучасних інформаційних технологій у менеджменті / Ю.О. Малигон, Н.В. Головченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2021. – Вип. 19.3. – С. 265-271.
4. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку. Навчальний посібник. / О.В. Клименко – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 320с.
5. Климчук С.О. Розроблення прецедентної системи підтримки прийняття рішень. / С.О. Климчук // Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». – 2018. – № 689. – С. 169–176.

ТКАЧОВ М.М.

кандидат економічних наук, доцент

ДЬЯКОВА Н.М.

старший викладач

ПЕРЕРВА П.Г.

доктор економічних наук, професор

завідувач кафедри економіки бізнесу та міжнародних економічних відносин Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРАВА ТРУДОВИХ ВЗАЄМВІДНОСИН ПРИ СТВОРЕННІ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Однією з серйозних помилок роботодавців є неправильне оформлення відносин між працівником і роботодавцем, а також розподіл майнових прав на створений працівником об'єкт інтелектуальної власності. Відповідно до ст.429 Цивільного кодексу України майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівнику,

який його створив, та юридичній або фізичній особі, де або на яку працює працівник, спільно, якщо інше не встановлено договором.

Поряд з цим ч.2 ст.16 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачає, що виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не встановлено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Враховуючи розбіжності між нормами про право власності на твір створеним у порядку службових обов'язків, передбачених Кодексом та Законом, до сервісних робіт застосовуються зазначені положення ст.429 Кодексу.

Права на твори та/або об'єкти суміжних прав, створені поза трудовим договором або службовим дорученням, замовлення не можуть вважатися переданими роботодавцю або замовнику на підставі закону. Практика спорів, що стосуються сервісних робіт, свідчить про те, що роботодавцю слід докласти чимало зусиль, щоб довести, що робота дійсно офіційна, і досить часто справи губляться через необережну паперову тяганину.

Наприклад, крім належного оформлення документів, необхідно виплатити співробітникам авторський гонорар. Відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 № 5 «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» автору виплачується винагорода за створення і використання службового твору, розмір і порядок оплати якої встановлені трудовим договором (контрактом) або цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Виплата заробітної плати працівникові не тотожна виплаті авторської винагороди за твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, оскільки заробітна плата - це винагорода за виконану роботу в залежності від певних умов, а авторська винагорода - це всі види винагороди або компенсації, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються в межах, встановлених авторським правом.

Для того, щоб зафіксувати створення працівником кожної результативної наукової роботи необхідно виконати наступне.

По-перше, необхідно зафіксувати в трудовому договорі, що всі майнові права на такого роду роботи належать роботодавцю. Важливим фактом є коло службових обов'язків, в порядку виконання яких буде створюватися ця робота, адже роботи, створені не в порядку посадових обов'язків, не можуть належати роботодавцю.

По-друге, необхідно визначити обсяг посадових обов'язків працівника в посадових інструкціях.

По-третє, не зафіксувавши, яка робота була створена, буде вкрай складно довести, що та чи інша робота створювалася тим чи іншим працівником, саме за наказом роботодавця. У цьому випадку може суттєво допомогти офіційне завдання.

При укладанні договорів у сфері інтелектуальної власності важливо перевірити, чи дійсно права належать вашому контрагенту? А для цього потрібно задати ряд питань і провести деякі дослідження.

Перший крок - якщо договір укладається з власником прав на об'єкт інтелектуальної власності, необхідно перевірити такі права. Перш за все, при реєстрації об'єкта права інтелектуальної власності необхідно провести перевірку у відкритих базах даних.

Другий крок - замовити у відповідної установи виписку з держреєстрів станом на дату укладення договору, яка підтвердить права. Наприклад, в разі переходу прав на торговельну марку свідоцтво для нового власника не видається, проте договір реєструється і вносяться зміни в реєстр. І тому наявність старого свідоцтва може ввести в оману осіб, які не обізнані з подібними питаннями.

Третім кроком буде закріплення гарантій в договорі. Наприклад, компанія звернулася до суду з позовом до товариства про стягнення 50 000,00 грн. Позовні вимоги обґрунтовуються порушенням відповідачем гарантій, зазначених у ліцензійному договорі, щодо непорушення об'єктами зазначеного

договору прав інтелектуальної власності особи, у зв'язку з чим позивач просить стягнути суму понесених ним збитків.

Отже, якщо право власності на об'єкт інтелектуальної власності перейшло до власника за договором про передачу прав, необхідно обов'язково проаналізувати такий договір, перевірити, чи внесено зміни до реєстрів, витребувати витяги з реєстрів. Здебільшого це стосується об'єктів промислової власності, договори на передачу за якими є обов'язковими для реєстрації. Однак, наприклад, договори, що стосуються авторського права, не є обов'язковими до реєстрації, а отже перевірити, чи внесено зміни до реєстру, неможливо. Крім того, навіть якщо договори, що стосуються авторського права, подані на реєстрацію, отримати витяг з реєстру неможливо. Існують положення, де затверджено форму такої виписки, проте на практиці немає механізму її отримання, і в такому проханні відмовляють. Тому щодо авторських прав необхідно перевіряти наявність підписаних договорів, укладених раніше, та прописувати гарантії.

При укладанні ліцензійних договорів також слід бути уважним. Відповідно до ст.1109 Цивільного кодексу України за ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій особі (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін, з урахуванням вимог Кодексу та закону. Предметом ліцензійного договору не може бути право на використання об'єкта права інтелектуальної власності, які на момент укладення договору не були дійсними.

Таким чином, для бізнесу такі помилки можуть бути вкрай неприємними, тому раджу завжди перевіряти об'єкти інтелектуальної власності перед використанням, реєструвати їх, уважно ставитися до розподілу прав між власниками бізнесу та працівниками, перевіряти належність прав перед укладанням договорів та моніторити порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності щоб уникнути можливих наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва [та ін.]; ред.: П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева. Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : Планета-Прінт, 2019. 1002 с.
2. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017": тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. Харків : НТУ "ХПІ", 2017. С. 54-57.
3. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
4. Pererva P., Kocziszky G., Veres M. Compliance program: tutorial. Kharkov: NTU «KhPI», 2019. 689 p.
5. Pererva, P., Kuchynskyi, V., Kobieliava, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239164>
6. Научные основы маркетинга инноваций : монография в 3 т. Том 3. / под ред. С.Н.Ильяшенко. Сумы: ООО "Печатный дом "Папирус", 2013. 334 с.
7. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Цінова політика підприємства та її вплив на ринкову кон'юнктуру та конкурентоспроможність продукції // Вісник НТУ "ХПІ" : зб. наук. пр. Економічні науки. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. № 27. С. 58-61.
8. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності: навч. посібник [Електронний ресурс] / П.Г.Перерва [та ін.]; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Електрон. текст. дані.– Харків, 2020. 893 с. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>.
9. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства : монографія / В.Л.Товажнянський [та ін.] ; ред.: П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський. Харків : Віровець А.П. "Апостроф", 2012. 705 с.
10. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства:

теорія та методи : монографія. Харків : Планета-Принт, 2020. 354с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>

11. Перерва П.Г. Кобелева Т.О. Теоретичні засади комплаєнс-моніторингу в системі економічної безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХПІ". Економ. науки: зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2019. № 1. С. 65-72.

ТОКМАКОВА І.В.

доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом

СТРАТИЄНКО Т.І.

магістр,
Український державний університет залізничного транспорту
м. Харків, Україна

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Цифрова економіка впливає на всі сфери життя людини та суспільства, що явно відчувається вже сьогодні. У туристичній індустрії цифрові рішення розглядаються як фактор, який істотно впливає на трансформацію підприємств туристичної галузі в даний час, і в майбутньому його вплив лише посилиться. Діджиталізація і використання сучасних технологій у туризмі націлені на те, щоб зробити туристичну індустрію більш конкурентоспроможною у сучасному мінливому і нестабільному світі. Цифрові послуги називають одним із найперспективніших інструментів сталого розвитку туристичного сектора та комплексного просування туристичних продуктів.

Вже сьогодні туризм та його стандарти значно відрізняються від того, що було на туристичному ринку ще десять років тому. Нові цифрові технології сприяють підвищенню комфортності та поінформованості туристів. Прогнозується, що цифрові рішення супроводжуватимуть туристів на всіх етапах – від планування відпочинку до обміну враженнями після завершення. Туристський попит вже давно залежить не тільки від турагентства, а й від інфраструктури, доступності інформації, роботи систем бронювання, інноваційних технологій «smart-міст».